

Трофименко О. Г.

*Національний університет «Одеська юридична академія»
доцент кафедри правової інформатики, кандидат технічних наук, доцент*

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Розвиток національних податкових систем європейських країн, до яких належить Україна, відбувається під вирішальним впливом таких зовнішніх факторів, як міжнародна податкова конкуренція і європейська податкова гармонізація. З метою приведення у відповідність зі світовими вимогами і стандартами реформування модернізацію податкової служби України слід здійснювати із впровадження новітніх інформаційних технологій, ефективність широкого застосування яких в усіх галузях доведена часом. До пріоритетних напрямів інформатизації Державної податкової служби України (ДПСУ) на даному етапі слід віднести:

- автоматизація внутрішньої діяльності податкових органів і роботи з платниками податків з використанням сучасних інформаційних технологій з метою уніфікації методів роботи органів ДПС України з податковими службами країн ЄС;
- залучення новітніх технологій інформування та заохочення платників податків до повного переходу на електронну форму подачі звітності;
- розширення можливостей електронного сервісу розгляду звернень громадян через мережу Інтернет;
- модернізація програмно-технічного комплексу єдиної корпоративної мережі з метою об'єднання усіх структурних ланок податкової служби для забезпечення більш ефективної взаємодії;
- впровадження новітніх методів, засобів і технологій для автоматизованого виявлення тіньових елементів економіки та підвищення ефективності оперативно-розшукових заходів;
- доопрацювання інформаційної системи з обміну інформацією з метою автоматизованого опрацювання декларацій про доходи;
- істотне підвищення продуктивності праці службовців державних податкових адміністрацій внаслідок використання сучасних інформаційних технологій у роботі податкових служб на кожному з її етапів;
- оновлення та вдосконалення програмно-апаратних комплексів для забезпечення оперативного безперерйного функціонування автоматизованих інформаційно-аналітичних систем (AIC) центрального та обласних рівнів податкової служби.

Інформатизація податкової служби є складовою Національної програми інформатизації України. Тому для просування інтеграційних ініціатив і реалізації рішень у сфері оподаткування слід дотримуватись принципів сумісності об'єктів інформатизації ДПСУ та інших органів державного управління. Крім того, повинні враховуватися угоди України із зарубіжними країнами з питань оподаткування, а також досвід інших країн в сфері інформатизації податкової служби.

Впровадження нових механізмів звітування платників податків шляхом подання податкової звітності засобами електронного зв'язку залишається для органів ДПСУ одним із важливих напрямків поліпшення процесу обслуговування платників податків. Використовуючи такий формат подання звітності, можна уникнути черг, зекономити час та гроші, які витрачаються на доставку звітності до податкових органів. До того ж програмне забезпечення звітності автоматично виконує чимало спеціальних розрахунків та самостійно знаходить помилки. Подаючи звітність в електронному вигляді, не треба перенавчатись, адже сторінки електронної форми звітності повністю відповідають звітному документу на паперових носіях, а система електронних ключів робить електронну звітність захищеною від стороннього втручання, як навмисного, так і випадкового.

Перехід на електронну форму подачі звітності дозволяє суттєво знизити витрати на перевірку звітних документів платників податків, значною мірою скоротити витрати часу платників податків на взаємодію з податковою адміністрацією, автоматизувати процес опрацювання єдиної бази даних для проведення аналізу господарської діяльності, оптимізувати роботу державних податкових інспекцій, дозволяє зекономити державні кошти, а мінімізувати можливості зловживання у податковій сфері.

Обов'язковість подання звітності в електронному вигляді за допомогою мережі Інтернет через централізовану автоматизовану систему «Єдине вікно подання електронної звітності» було закріплено на законодавчому рівні (Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13 – 17. – Ст. 49). Завдяки цьому, впровадження такої форми подання звітності відбувається доволі швидко. Так, за звітами управління масово-роз'яснювальної роботи та звернень громадян ДПС в Одеській області, у вересні – жовтні 2011 року перевагу поданню звітності з ПДВ із застосуванням електронного цифрового підпису надали понад 8 тисяч великих та середніх підприємств Одещини, що складає близько 90 відсотків платників ПДВ цієї категорії (Звітність в електронному вигляді. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nalog.od.ua/elzvrit.php?tid=50>. – Назва з екрану). Використання інформаційних ресурсів дозволило суттєво збільшити швидкість і якість рішень, які приймаються робітниками органів ДПСУ, що, в свою чергу, позитивно вплинуло на рівень податкових надходжень до бюджету.

Саме із впровадженням у життя системи електронного документообігу наша держава наблизилася до світових економічних стандартів, адже більшість розвинутих країн світу давно відмовилася від паперового документообігу і віддала перевагу електронним деклараціям. Понад 60 країн використовують електронну форму звітності.

Нажаль, використання сучасних технологій в органах ДПС України стримується недостатнім фінансуванням, обмеженою кількістю спеціалістів у сфері інформаційних технологій, не вирішеними проблемами розробки алгоритмів автоматизованого опрацювання поданої звітності і недостатнім рівнем підготовки користувачів інформаційних систем. А невинний розвиток науково-технічного прогресу вимагає постійного вдосконалення автоматизованих систем електронного документообігу з метою аналізу економічних індикаторів для недопущення створення платниками податків схем мінімізації, тобто вживання для цього превентивних заходів. Всі ці заходи у діяльності податкової служби країни спрямовані, врешті решт, на забезпечення справедливого і пропорційного розподілу податкового навантаження та отримання державою стабільних доходів,

захищених від небажаних економічних коливань. Залучення для цього позитивного загальноєвропейського досвіду податкової політики сприятиме співпраці з цими країнами і гармонізації із законодавством європейської спільноти.

Задерейко А. В.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия», доцент кафедры
правовой информатики, кандидат технических наук, доцент*

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ЭЛЕКТРОННОЙ ПЛАТЕЖНОЙ СИСТЕМЫ WEBMONEY TRANSFER В УКРАИНЕ

В Украине, системы «электронных платежей» начали активно развиваться еще в начале 2000-х годов и на сегодняшний день в условиях финансового кризиса и нестабильной банковской деятельности стали считаться альтернативой традиционным способам расчетов между физическими и юридическими лицами.

По официальным данным, представленным Государственной налоговой службой Украины, в 2011 г объем расчетов, выполненных с помощью различных систем «электронных платежей», составил 2,5 млрд. грн. По финансовым итогам 2011 года это составляет двухкратное увеличение денежного оборота по сравнению с 2010 годом. По самым скромным прогнозам, дальнейший прирост этих расчетов может достичь 15 млрд. грн. уже к 2014 г.

Отметим, что оборот электронных денег в Украине досих пор не урегулирован законодательно, а имеющиеся нормативно-правовые акты зачастую содержат в себе немало определений, которые недостаточно точно отражают суть и природу систем «электронных платежей».

В международной практике первым регламентируется правовой статус электронных денежных средств. В частности, согласно абзацу «b» п.3 ст. 1 Директивы Евросоюза 2000/46/ЕС, электронные деньги означают денежную стоимость (monetary value), как особый вид права требования к организации-эмитенту и соответствуют следующим трем параметрам:

- 1) фиксируются и хранятся на электронном носителе;
- 2) выпускаются для получения денежных средств, в стоимостном размере, не меньшем эмитированной денежной стоимости;
- 3) принимаются, как средство платежа, другими (помимо эмитента) организациями.

Аналогичное определение дает и украинское законодательство. Так, согласно п.1.2 положения № 178 НБУ от 25.06.2008 г., электронные деньги определены, как «единицы стоимости, хранящиеся на электронном устройстве», служащие средством платежа клиентов эмитента таких денег и «являющиеся денежным обязательством эмитента». Кроме этого, в Украине правовой статус систем «электронных платежей» регулируется:

- 1) Гражданским кодексом Украины от 16.01.2003 г. № 435-IV;